

raznih malih pozoriščih ter imela pretrpeti mnogo neprilike in revščine. Slednjič je došla na Karlovo gledališče na Dunaju, kjer jo je čul vodja dvornega gledališča, Laube, in izpoznal v nji njen velik dramatični talent. Od tu je prišla v Berlin in prvič zaslovela in uživala obilo priznanje; od tod v Hamburg, a 7. junija 1861. gostovala je na dunajskem dvornem gledališču z največjim uspehom; z junijem 1862. je nastopila ondi svoj engagement. Od te dobe je bila prva heroina tega slavnega zavoda. — Zadnja leta pa je uže pogosto bolehalo in le redkokedaj nastopila. Po dolgi in mučni bolezni preminula je kot ljubljenska dunajskega občinstva; pogreb in nekrologi so pričali o njeni veljavi — a dasi se mor-da v hipu zdi marsikomu neumevno, zabijo tudi Wolterco tekem časa.

Nečem naštevati mnogih ulog, v katerih se je odlikovala, mnogih proslav, katere je uživala; omenim le, da — kolikor sem se sam uveril — je bila izborna v velikih, klasičnih ulogah. Njena „Sappho“, katero je igrala s posebno ljubeznijo in si jo izbrala tudi v jubilejno predstavo ob 25letnici, je bila v istini dovršena. To Grillparzerjevo junakinjo je vrlo proučila in interpretovala, isto tako Goethejevo „Iphigenijo“, v katere kostumu se je dala pokopati. Značilno je, da se je odlikovala baš v teh iz grškega pesništva povzetih ulogah. Bila je v to uže nekako od narave predistinovana, ker je bila lepega grško-klasičnega obličja. — Velicastna je bila njena „Adelheid von Walldorf“ v Goethejevem „Goetz von Berlichingen“. To zapeljivo, nezvesto ženo igrala je mojsterski, a njeno smrt predočevala s tako izbornim obupom in strahom, da tega prizora nikdar ne zabim. Videl sem jo v marsikaki ulogi, a tako, kakor v tej, me nikjer ni uverila o svojem izvzrednem, občudovanju vrednem talentu.

V modernih igran ni nastopala tolikokrat, tudi jaz sem jo ako se ne motim, videl le v jedni ali dveh; a tu mi — odkrito rečeno — ni ugajala. Največ je bilo temu krivo ono patetično, nenaravno deklamovanje, katero je prevzela v dialogu. V klasičnih delih, v njih dikciji in stihih, se nam zdi nekako opravičena, ker tu nam moderni naturalisti med igralci včasih celo pokvarijo utisek, ker nam s svojo dikcijo dokažejo nenaravnost pesniškega besedila in tako oslabé njegov utis, a v modernih delih nam zopet oni iz stare šole mnogo pokvarijo. Wolter je imela v repertoaru nad sto ulog najraznejših del. Poleg Francozinje Sare Bernhardt in Italijanke El. Duse je bila najznamenitejša igralka svoje dobe.

Mnogokteri Slovenci in Slovenke so jo videli in čuli, ako so bivali ali se mudili na Dunaju, da ne bo odveč, ako smo se je spomnili tudi v „Slovenki“.

Severin.

K lipi!

Že taje snegá se odeja,
Pod sapo pomladno kopni,
Že zvonček se prvi nam smeja,
Š krjanček nam prvi žgoli,

Potoček nam pesem prepeva
Skrivnostno z valovi šumlja!
In dalje in dalje hiteva
V neznane nam kraje sveta.
Pri gozdu tam lipa peresa
Že nova poganja sedaj,
Kaj so mi vsa druga drevesa,
Le k tebi želim si nazaj!
Pod senco sem tvojo že spala
Nekdaj kot neskrbni otrok
In s cvetkami tam si igrala,
Lovila metulje okrog.
Pod senco sem Tvojo čutila
Najprvič ljubezni sladkost,
Ves svet sem in njega ljubila,
Ki bil mi edina radost.
Na mojih tam prsih stonél je,
V njegove sem zrlá oči,
Jaz njega, on mene umel je,
Saj srce za vse govori!
Pod lipo tam prvič čutila
Slovesa sem tugo bridko,
In grenke sem solze točila
Ko dal mi je zadnji poljub,
Skrivnostno je listje šumelo,
Ko dal mi je zadnji poljub,
Oj žalost je moje umelo,
Umelo moj bedni obup.
In tamkaj me zopet objel je,
Po dolgém me stisnil na se!
In kakor nekđaj mi slonel je
Na prsih, mi gladil lasé.
A pesen, ki listje, šumelo,
Jo tvoje je, lipa tedaj,
To pesem je srce sprejelo,
Pa tamkaj doni še sedaj!
Zato me pa k lipici vleče,
Ki listje jej tajno šumi,
Ki priča mi blažene sreče —
In priča mi sladkih je dni!

Rožica.

Dr. Dežmanovi medicinski spisi.

Dr. Dežman je zaslužen pisatelj poljudnih spisov iz medicinične stroke. Namenjeno v prvi vrsti hrvatskemu ženstvu, uvažujući njegov velik pomen in upliv na zdravstveno stanje v družini, podajajo v prijetni obliki le taka poglavja, ki so obče zanimiva, a kljub temu zlasti v higijeničnem oziru velike važnosti. Tvarina je vsakdanja in priprosta, a vendar uprav pri nji se greši tolikrat in včasih s toliko nepremišljenostjo — kar se često kaznuje z mnogimi zlimi nasledki.

V hrvatskem léposlovnem listu: „Vienac“ je prob-

čil celo vrsto razprav. Uže njih naslovi nam razodevajo smer, v kateri se giblje vse Dežmanovo medicinsko pisateljstvo. „O vinu“ — „o pivu“ — „o kavi“ — „o sadju“ — „o čaju in čokoladi“ — „o jedi in pijači“ — poučuje nas o naših običnih jedilih in pijačah; saj je znanje o njih pridobivanju, o njih učinkih na zdravega in bolnega človeka v ljudstvu vse premalo razširjeno. „O plesu“ — „o pripravnem času za kopanje“ — „o drsanju na ledu“ — „o očeh“, „o koži“ in „o laseh“ — vsi ti in še nekateri drugi članki so higijenične važnosti. — „o obleki in modi“ — „o razmerju šole k — zdravju“ — obravnavajo prašanja velikega pomena. Glavno delo njegovo pa je knjiga, „Človek v svojem razmerju k lepoti in zdravju“ katero je izdal 1871. s podporo „Maticе hrvatske“.

Tako marljiv in neumoren si je stekel s svojimi spisi gotovo mnogo zaslug za narodno prosveto. Ako si je pridobil le nekaj zvestih čitateljev, ki njegovih naukov niso zabili ali zanemarjali, temveč izpolnjevali v življenju, koristil je s tem v veliki meri svojemu narodu. „Matica hrvatska“ je letos izdala „izbrana dela Dežmanova, v katere je sprejela le nekatere odstavke in spiske njegovih medicinskih razprav.

Slovenecem se doslej še ni rodil mož, ki bi v enakem smotru deloval jednako neutrudno, kakor je to Dežman v Hrvatih. A bi li ne kazalo, da se to, kar je napisal bratskemu narodu, poda tudi slovenskemu? Da se njegovi medicinski spiski, zbrani v nekako celoto, prirede za naš narod? Pregledati, deloma okrajšati in dopolniti, ter prevesti jih na naš jezik, temu bi bil kos marsikak zdravnik ali medicinec, ki sicer ne bi hotel ali mogel sam slovstveno delovati v isti smeri. Seveda, strokovnjak, a ne lajik moral bi prevzeti tako prireditve, da bi bila uspešna. In „Sl. Mat.“ ali pa „Moh. družba“ menda ne bodeta ugovarjali preveč založništvu take knjige.

F. G—l.

Usmilite se tičev!

Neka pariška modna tvrdka je naročila za prihodnjo zimsko sezono 20.000 ščegljicev in drugih lepo pisanih tičkov naših gozdov.

20.000 ptičev-pekav na glavah omikanih dam boljših in najboljših krogov! Kar zona nas spreletava pri tej misli! Amerikanski in azijski gozdovi so že izpraznjeni. V zadnjih 20—30 letih je zatrla skoro do čela ta grozovita modna strast nežne kolibri, paradiznike in druge krasne tičice, ki so bile uprav kinč onih dežel. Polovljenih je bilo v tem času okolo 3000 milijonov teh tičkov. Zdaj, ko jih tam nedostaja, hočejo ti nečloveški, barbarični modni spekulantje še naše gozdove izprazniti in opustošiti. A civilizirani evropski svet jih bode vestno podpiral! Kolika škoda pa se prizadene našemu poljedelstvu, tega pač ne pomisli nikdo. Krogi, v kojih se nosijo tiči na klobukih, itak ne stradajo kruha, za druge se pa ne brigajo, samo da morejo zadoščati svoji puhli gizdavosti.

Če ne bodo posegla oblastva energično vmes, so pač šteti dnevi našim lepim in koristnim pticam peykam. Slovenke, še jedenkrat! ne kupujte klobukov, na kojih so tiči!

Danica.

Književnost in umetnost.

Za družbo sv. Cirila in Metoda. Priporočamo kar najtopleje ravnokar izišlo knjigo *O stoletnici Vodnikovih „Lublanskih noviz“* spisal in izdal v prid družbi sv. Cirila in Metoda Ivan Vrhovnik.

Neumorni in najbolj navdušeni podpiratelj naše šolske družbe, veleč. župnik Ivan Vrhovnik, razpošilja imenovano knjižico s sledečim pozivom do rodoljubov in rodoljubkinj:

„Prosim, da blagoizvolite proslaviti stoletnico Vodnikovega časnikarskega delovanja z majhnim dohenskom — vsaj z *jedno krono* — družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, kateri preti letos znaten primanjkljaj. Ček, glaseč se na njen naslov je priložen.

Z velespoštovanjem

I. Vrhovnik.

Slovanska knjižica Snopič 62-63. *Márica. Povest*. Spisal Ljuba Babič (Gjal-ki). Prevčl Vinko Vinič. Pisateljevo ime že samo na sebi nam je porok, da nam ne bode žal, ako prečitamo imenovano povest, dasi ima Gjalski mnogo vrednejših del nego je njegova „Marica“.

„Liljan“, list za omladinu i puk. Sadržaj 7. broja. 1. Ljudevit Tomšić (slika). 2. Kneginja Alemkinja. Priobčio prof. M. Mikšić. 3. Na očevu grobu. Spjevao R. bar. Maldini. 4. Tatou. Priobčila Zlatica Belohlavek-Korač. 5. U gorskom kotaru. Spjevao Slavoljub Magdić. 6. S malim se počme, s velikim se dočme. Piše Jakov Majnarić. 7. Ljeto. Spjevao Ferdo S. Kulundić. 8. Zlatica i janješće. Napisao R. bar. Maldini. 9. Oprostaj učenika sa zavodom. Spjevao Stj. Š. 10. Kuna i tvor, od R. bar. Maldinia. 11. Svaštice; K slikama: Ljudevit Tomšić i Kamensko kraj Karlovca. — Odgonetke i zagonetke.

Znamenito knjigo „Das Buch für Frauen“ od Lavre Marholmove je preložila na češki jezik O. Mužakova.

Razno.

Gospodinjska šola v Ljubljani. Pripravljalni odbor za ustanovo gospodinjske šole imel je včeraj v „Narodnem domu“ sejo. Sklenila so se pravila za društvo „Gospodinjska šola“, katero društvo bi oživotvorilo in tudi vodilo šolo. V tej šoli se bodo dekleta iz malih meščanskih in delavskih rodbin poučevala v kuhanju, pranju, likanju, in šivanju najpotrebnejših stvari, čiščenje obleke ter stanovanja. Poleg tega naj bi se teoretično dajala navodila iz vzgojeslovja, zdravoslovja in gospodinjskega računstva. Ker je pouk največ namenjen ubožnim dekletom, bode torej moral biti praviloma brezpla-